

DE ANGOLA-DWERPYPHON, *PYTHON ANCHIETAE*: EEN
BEDREIGDE SOORT,

Door: W.R. Branch, Curator of Herpetology,
Port Elizabeth Museum, P.O.Box 13147,
6013 Humewood, Rep. Zuid Afrika.

Afrika's rijke en veelsoortige slangenfauna omvat relatief weinig *Boidae* (boa's en pythons). Er komen vier zandboa-soorten (geslacht *Eryx*) voor in de droge noordelijke gebieden, hoewel ze ontbreken in de onherbergzame zandverstuivingsgebieden in het midden van de Sahara. Van eenzelfde stevig uiterlijk is de gravende python (*Calabaria reinhardti*), maar dit is een bewoner van het regenwoudgebied van Liberia tot de Kongo en naar het oosten tot ongeveer Lake Kivu (Kivumeer). Hoewel gewoonlijk een python genoemd, blijft de taxonomische positie van deze weinig bekende slang voorsnog een raadsel. McDowell (1975) beschouwt deze soort als een sterk veranderde, gravende, afgeleide vorm van de koningspython. Underwood (1977) echter plaatst deze soort in een aparte onderfamilie. Hij is van mening dat het de levenswijze heeft behouden van de stamvaders van de *Boidae* en dat deze soort mogelijk afstamt uit de tijd van Gondwanaland. Deze soort is nooit in gevangenschap gekweekt, maar er bestaan meldingen van in het wild gevangen, drachtige vrouwtjes die eieren legden.

De overige drie *Boidae* die op het Afrikaanse vaste land gevonden worden behoren tot het genus *Python*. Hiervan is de Angola-dwergpython, *Python anchietae*, de zeldzaamste en degene met het kleinste verspreidingsgebied.

Sinds zijn beschrijving bijna honderd jaar geleden (Bocage, 1888), zijn er niet meer dan 40 exemplaren

Fig. 1. *Python anchietae*. Foto: W.R. Branch.

Fig. 2. *Python anchietae*. Foto: W.R. Branch.

in 's werelds musea bijeengebracht. Nog minder exemplaren zijn er in gevangenschap gehouden. In grootte, morfologie en aard is deze soort nauw verwant aan de koningspython (*Python regius*) van West Afrika. Het lichaam is echter niet zo gedrongen en hij wordt zelden langer dan 1,5 m. Het meest opvallende zijn de vele knobbelvormige schilden die de bovenzijde van de kop bedekken. De grote kopschilden, zoals die voorkomen bij *Python sebae* (rotspython) en *Python regius* (koningspython), zijn bij *Python anchietae* aanwezig als slechts één paar internasalen en prefrontalen (respectievelijk tussenneusschilden en voorhoofdschilden) en zelfs deze worden op het midden van de kop gescheiden door een dubbele rij kleine schilden. Opvallende, driehoekige, warmtegevoelige "pits" bevinden zich op het rostrale schild op de snuitpunt en op de eerste vijf supralabiale (bovenlip-) schilden. De schubben op het lichaam zijn relatief groter dan bij *Python sebae* en tellen 57 tot 61 rijen in het midden van het lichaam. In het wild voeden ze zich met kleine zoogdieren (bv. gerbils) en vogels, in gevangenschap wennen ze snel aan muizen. Het zijn rustige, onschuldige slangen. Ze bijten zelden, zelfs wanneer ze worden lastig gevallen. Als ze erg gepest worden, kunnen ze zich als een bal oprollen zoals de koningspython dat doet.

Slechts enkele exemplaren worden in gevangenschap gehouden. De Houston Zoo in Texas heeft volwassen exemplaren die in het wild gevangen zijn. Verder worden er exemplaren gehouden in het Transvaal Snake Park in Zuid Afrika. Deze pythons werden geboren uit een in het wild gevangen drachtig vrouwtje, na een broedtijd van 69-74 dagen (Patterson en Erasmus, 1978). Na vele jaren van vruchteloze pogingen (Logan, 1973; Mengden et al, 1980) heeft de Houston Zoo onlangs met succes hun individuen tot voortplanting weten te brengen (McLain

en Tryon, 1983). Uit vijf eieren werden vijf jongen geboren na een broedtijd van 60-65 dagen. Factoren die tot het succesvol kweken hebben geleid, zijn:

- a. het handhaven van een temperatuur en vochtigheid die de natuurlijke toestand benadert (21-32°C; 55% relatieve luchtvochtigheid);
- b. het tijdelijk scheiden van de sexen;
- c. het toepassen van seizoenen om een voortplantingscyclus bij de dieren te bewerkstelligen.

Hoewel *Python anchietae*, zoals alle andere Boidae, voorkomt op Appendix 2 van de Washington Conventie, lijkt het noodzakelijk deze soort meer te beschermen. Er bestaat een grote vraag naar in de dierenhandel en dit heeft er ongetwijfeld toe geleid dat de in gevangenschap geboren *Python anchietae* van het Transvaal Snake Park onlangs zijn gestolen. Bij de autoriteiten van de Namibia Nature Conservation is reeds de aanbeveling gedaan om stappen te ondernemen om deze soort op Appendix 1 van de Washington Conventie geplaatst te krijgen.

LITERATUUR

- Bocage, B.D., 1888. *Python anchietae*, n. sp., Barboza du Bocage. J. Sci. Lisbon. xii, p. 87 (1887). Benguella.
- Logan, T., 1973. A note on attempted breeding in captive *Python anchietae*. J. Herp. Assoc. Africa, Vol. 10: 8-9.
- McDowell, S.B., 1975. A Catalogue of the snakes of New Guinea and the Solomons, with Special Reference to those in the Bernice P. Bishop Museum, Part II: Anilioidea and Pythoninae. J. Herpetol., Vol. 9 (1): 1-80.
- McLain, J.M. and B.W. Tryon, 1983. Reproduction in captive Angolan pythons (*Python anchietae*). In press.

- Mengden, G.A., C.G. Platz, R.M. Hubbard and H. Quinn, 1980. Semen collection, freezing and artificial insemination in Snakes. In: J.B. Murphy and J.T. Collins, eds. Reproductive Biology and Diseases of Captive Reptiles. SSAR Contributions to Herpetology I: 71-78.
- Patterson, R.W. and H. Erasmus, 1978. Hatching of Anchietae's dwarf python, *Python anchietae*. Int. Zoo. Yb., Vol. 18: 99-101.
- Underwood, G., 1977. A systematic analysis of Boid snakes. In: Morphology and Biology of Reptiles (Eds. Bellairs and Cox). Linn. Soc. Symp. Series., No. 3: 151-175.